

”Sa süütad oma sulastes leegi...”

Verdi ooper ”Nabucco” Estonia Teatris

Dirigendid – Paul Mägi ja Jüri Alperen, lavastaja – Arne Mikk, kunstnik – Eldor Renter

Mis on ”Nabucco”? Kaunis muusika, sest Verdi on Verdi. Sügavad tunded ja mastaapsed sündmused, sest kaalul pole mitte ainult peategelaste, vaid terve rahvaste saatuse. Tõdemus, et Jumala seadused on Seaduseks ja et nende rikkumine toob kaasa ranga karistuse.

Muusika

”Nabucco” on Verdi esimene draamatiline ooper, aga sellist dramatismi, mida me tunneme hilisema Verdi loomingus, võib siin alles aimata. Rohkem on ta jõudnud selleni ooperi teises pooles, ent sealgi on mitut puhku tekstis ja muusikas teatud vastuolud – sõnades on sügav traagika, muusika on aga rõõmsameelne ja helge. Palju on kiireid osi, kus oluliseks saab ülitäpne tempo valik ja esitusmaneer (eriti on siis vajalik tihe vokaal ja kandev *piano*).

Etenduse dirigendid **Paul Mägi** ja **Jüri Alperen** on mõlemad suurepärased muusikud. Paul Mägi tugevuseks on mõtte selgus ja dirigeerimise täpsus, Jüri Alperen on emotsionaalsel

Lava

Kunstnik **Eldor Renter** on oma töö põhjalikkuse ja materjali sügava valdamisega muutunud legendaarseks. Ka ”Nabuccos” on ta endale truuks jäänud ning nii suur kui väike plaan, iga detail ja värvilahendus on lähtunud ajastust, on põhjendatud ning tundub ainuvõimalikuna.

Renteri lavakujunduses valitseb kolm printsiipi. Esiteks trepistik, mis lavaruumi liigendades annab võimalusi masside huvitavaks paigutuseks ja avardab väikest lava. Teiseks: keskmine poodium tõstab tähtsamad tegelased ja sündmused esile, teeb olulised elemendid (sõjavanker, troon, ohvrialtar, bareljeefidega kaunistatud massiivsed uksepoole jne.) pilku püüdvaks. Kolmandaks: horisondi või vaheriide asemel on omapärased põikpeeglid, kus peegelduvad liikuvad põrandal vahelduvad maalitud. Samas kahekordistavad need ka tegelaste liikumist ja suurendavad muljet massilisusest.

Lavastusliku võttena toimuvad dekoratsiooni muutumised publiku silma all, mida täielikult aksepteerida ei saa. Eriti I ja II vaatuse vahel, sest seal ei tähenda see mitte lihtsalt ühest ruumist/hoonest teise minekut, vaid viib tegevuse Jeruusalemmast Babülooniassse – teine riik, teine

pool, pea aga mitte. Lauljate näoilme suure osas kaasa mängida ei saa.

Lavastus

”Nabucco” lavastusi on ajast aega peetud igavateks, staatilisteks ja neid on nimetatud rohkem kostümeeritud kontsertideks kui lavastusteks, ent **Arne Mikk** on sellest puudusest osanud teha vooruse.

Ta on lähtunud kahest põhi-liinist – rahvadraama ja selle taustal toimuvad isikudraamad. Rahvast kasutab ta ooperis nagu koori kreeka tragöödiais – koor on kommenteerija rollis, tegevustikku haakub vaid siis, kui see tõesti hädavajalik on (näiteks: stseen Ismaele ja meeskooriga II v. 4. pildis, Zaccaria ennustus ja koor III v. 5. pildis jt.). Selle liini on lavastaja viinud läbi väljapeetult. Koori paigutus laval on enamasti huvitav, moodustades maalilisi kompositsioone.

Peategelaste rollilahendustes on aluseks teatraalne maneer. Arne Mikk on toetunud osatäitjate isikupärale ja laseb esile tõusta vokaalsel poolel. Rollide olemused, meeleolud ja liikumisjoonised on enamikus loogilised ning lähtuvad muusikast. On vaid mõned kohad, mille lõpuni tunnetamiseni ei ole lavastaja ja solisti koostöö veel jõudnud. Näiteks II v. lõpus, kus Nabuccot tabab Jumala karistus

HARRI ROSPU foto
Jassi Zahharov on ”Nabucco” nimiosas teinud taas hiilgerolli.

Mägi ja Jüri Alperteni on mõnede suurepärase muusikud. Paul Mägi tugevuseks on mõtte selgus ja dirigeerimise täpsus, Jüri Alperteni on emotsionaalsem ja juhatamise viisilt temperamentsem. Ooperi muusikaline kontseptsioon on neil põhimõtteliselt sama, aga too karvavõrra erinevate tempode (helilooja poolt märgitu piires) kasutus andis erinevaid resultate. "Nabucco" sisuline mastaapsus oli esietendusel (Paul Mägi) rohkem tabatud III ja IV vaatuses, teisel etendusel (Jüri Alperteni) aga ooperi kahes esimeses vaatuses. Näiteks: avakoor ("Purunegu piduehted ja Juuda rahvas leinaku...") sai esietendusel pigem juubeldava kui hirmu või ahastuse meeleolu. Kuulus orjade koor ("Lenda, mõte...") III v. 4. pildist muutus teisel etendusel üpris rõõmsaks ja kergeks, esietendusel haaras aga oma väljapeetuse ja heroilisusega.

see mitte lihtsalt ühest ruumist/hoonest teise minekut, vaid viib tegevuse Jeruusalemmast Babülooniassa – teine riik, teine religioon ja kultuurikeskkond. Kuna ooper ei ole meie publikule tuttav ja lauldakse itaalia keeles, siis ehk ei ole esmakordsel nägemisel/kuulmisel kõik kohe hoomatav.

Kõige problemaatilisem selle lavastuse juures on valgus. Valguskunstnik **Maldar-Mikk Kuusk** on osanud Eldor Renteri ruumilise lavakujunduse muuta lamedaks ja peaaegu tasapinnaliseks. Tegevuskoha ja meeleolu muutustest valguse seadja end eriti segada lasknud ei ole ja lauljad tema jaoks tähtsust ei oma. Selline järeldus tekib ka asjaolust, et solistid on enamasti poolpimedas. Osaliselt on neile valgus suunatud lagipähe, mis jätab näo varju, osaliselt on valgustatud vöökoht ja keha alumine

muusikast. On vaid mõned kohad, mille lõpuni tunnetamiseni ei ole lavastaja ja solisti koostöö veel jõudnud. Näiteks II v. lõpus, kus Nabuccot tabab Jumala karistus taevase välguna, mis talt mõistuse viib. Siin peaks toimuma märkimisväärne muudatus nii tegelase olekus, näoilmes kui hääles. Selgem võiks olla ooperi finaalis Abigaille'i surma stseen. Kinnistuda võiks ka suund, kumb on Zaccaria rohkem – preester või prohvet?

Osatäitjad

Tänu külalisesinejatele on solistide ansambel väga ühtlane ning see aitab ooperi suurust veelgi esile tõsta. Osatäitjate valikus on küsimus vaid Fenena rollis – helilooja on selle kirjutanud sopranile mezzo diapsoonis. Miks? Ilmselt tahtis ta siin kuulda soprani tämbrit ja mezzosopran selles rollis päris

HARRI ROSPU foto
Jassi Zahharov on "Nabucco" nimiosas teinud taas hiilgerolli.

ideaalne lahendus ei ole. **Pille Lill** on nüüdseks olemas hea ja kandev alumine register ning tema kaunis sopran pääseb igati mõjule. Tema jaoks peaks järgmiseks etapiks olema kaelmurdiva vokaaltehnikaga üle kahe oktaavi ulatuv Abigaille. **Mezzo Riina Airene** Fenena osas näitab taas, et tema õige žanr on dramaatiline ooper, siin pääses ta hääle suurus maksvusele. Vaid pikad ülemised kõrged noodid vajaksid veidi lihvi (on oht minna "lõhki" ja puhast intonatsioon kaob).

"Nabucco" vokaaltaseme määravad kolm osatäitjat: Nabucco, Abigaille ja Zaccaria. **Mati Palm** on ülempreester Zaccaria partiid esitanud korduvalt ja jääb vaid kahetseda, et ta esietenduse pidi laulma absoluutselt haige kõriga. Ometi suudab ta oma vokaaltehnikaga isegi säärasel juhul välja vedada ja ebaõnnestunud osa soolotšelloga tuleb andeks anda. Teisel etendusel oli hääl tervem ja esitus Mati Palmile tüüpilisem.

Hiilgepartiid demonstreerisid **Sigute Stonyte** (Abigaille) ja **Jassi Zahharov** (Nabucco). Sigute Stonyte briljantne vokaaltehnika ja absoluutne kõlavus mistahes noodil on väärtus, mida tasub kuulama minna korduvalt ning mis on ehteks igale teatrile. Tema esituse üheks omapäraks on itaalia keele konsonantide rõhutamine (nii oli seda teinud ka Maria Callas) rohkem, kui see on meie lauljatele omane. Nimiosaline Jassi Zahharov on tõeline Verdi-hääl: haaravalt kaunis tämber, ülipikk hingamine, kõlavus ja mahukus, järjest enam hakkab ta näitama ka erinevaid värve. Siin on tal neid põlglikkusest

(ooperi alguses) ja võimukusest (II v. lõpus, kus ta kuulutab end Jumalaks) kuni kannatuseni ja anuvuseni (III v. 3. pildis, kus ta palub Abigaille'i mitte saata surma Fenenat).

Heas vokaalses vormis on **Ivo Kuusk**, kelle tenor kõlas Ismaele osas nooruslikult ja jõuliselt, ning **Teo Maiste** Baali suurpreestrina. Väiksematest osadest torkas silma **Alar Haagi** (Babüloonia vana väepealik) areng hääle kandvuse ja ühtluse suunas.

Koor ja orkester

Estonia Teatri sümfooniaorkester on teadagi väga võimekas kollektiiv ja esietendusel on tavaliselt ikka kõrgendatud valmisolek. Nüüdki musitseeriti elavalt ja loovalt, kuigi teisel etendusel olid tunda mõned mängulohakused (näiteks: liiga tugev sekunda-grupp, banda ebaühtlane toon ja kõla).

Ooperikoor (koormeistrid **Jüri Rent** ja **Anne Dorbek**) on "Nabuccos" meeskoori suure mahu tõttu kutsunud abiks **Eesti Rahvusmeeskoori** (koormeistrid **Ants Soots** ja **Ants Üleoja**) ja tehtud on tohutu töö. Etendusel tundus ooperit rohkem tunnetavat naiskoor, nende olek oli aktiivsem ja vokaal intensiivsem. Meeskoor (laval ei teinud igal pool vahet, kas on tegemist ooperikoori meesrühma või RAM-i lauljatega) oli tihtipeale loium ja kõlavus oli pinnapealsem ning haralisem. Koori hääleandmisest ja värvist oleneb "Nabuccos" aga väga palju.

Leedulanna Sigute Stonyte näitas Abigaille'i partiis maailmataset.

VAMBOLA SALUPUU foto

PILLE PALM